

Master of Arts (M.A) Examination: December – 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Wednesday 07-12-2022	III (Fresh/ Repeater)	Political Science – Theoretical Aspects of International Relations	11:00 AM To 01:30 PM	309501	75

Instructions: All questions are compulsory.

- Q.1** **a)** 'IR is a power struggle among nations' Discuss and critique. **15**
OR
b) Discuss in brief the major phases of International Politics. Explain the evolution of IR from IP.
- Q.2** **a)** Explain the relevance of Functionalism in Liberalism in International Politics. **15**
ORss
b) Discuss the debate between Liberal and Realist school of International politics.
- Q.3** **a)** Attempt a critical assessment of the Marxist Theory of IR. **15**
OR
b) Explain and critique the relevance of World System Theory in context of critical theories of IR.
- Q.4** **a)** Discuss the determinants of India's geopolitical strategy. **15**
OR
b) Compare and contrast the Heartland and Rimland theory. Critically assess.
- Q.5** **Write short notes on any two of the following.** **15**
a) BRICS
b) ASEAN (in emerging QUAD-AUKUS context)
c) India and the UN

Master of Arts (M.A) Examination: December – 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Wednesday 07-12-2022	III (Fresh/ Repeater)	Political Science – Theoretical Aspects of International Relations	11:00 AM To 01:30 PM	309501	75

Instructions: All questions are compulsory.

- प्र.1 अ) आंतरराष्ट्रीय संबंध हा राष्ट्रांमधील सत्ता संघर्ष आहे, चर्चा करा आणि टीका करा. **15**
- किंवा
- ब) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाच्या प्रमुख टप्प्यांची थोडक्यात चर्चा करा. आंतरराष्ट्रीय राजकारणापासून आंतरराष्ट्रीय संबंधांची उत्क्रांती स्पष्ट करा.
- प्र.2 अ) आंतरराष्ट्रीय राजकारणातील उदारमतवादातील कार्यवादाची प्रासंगिकता स्पष्ट करा. **15**
- किंवा
- ब) आंतरराष्ट्रीय राजकारणातील उदारमतवादी आणि वास्तववादी विचारांची चर्चा करा.
- प्र.3 अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधांच्या मार्क्सवादी सिद्धांताचे टीकात्मक मूल्यांकन करा. **15**
- किंवा
- ब) आंतरराष्ट्रीय संबंधांतील सिद्धांतांच्या संदर्भात जागतिक व्यवस्था सिद्धांताची प्रासंगिकता स्पष्ट करा आणि टीका करा.
- प्र.4 अ) भारताच्या भू-राजकीय धोरणाच्या निर्धारकांची चर्चा करा. **15**
- किंवा
- ब) हार्टलँड आणि रिमलँड सिद्धांताची तुलना आणि भेद स्पष्ट करा आणि त्याचे टीकात्मक मूल्यांकन करा.
- प्र.5 खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा. **15**
- अ) BRICS
ब) ASEAN (QUAD-AUKUS संदर्भात)
क) भारत आणि संयुक्त राष्ट्रे

Master of Arts (M.A) Examination: December – 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Friday 09-12-2022	III (Fresh/ Repeater)	Political Science – Comparative Politics	11:00 AM To 01:30 PM	309502	75

Instructions: All questions are compulsory.

- Q.1 Answer the following Questions: 15**
- a) Briefly analyse the evolution of comparative Politics. Can Comparative politics be regarded as an independent discipline?
- b) Examine the contemporary significance and relevance of comparative method
- Q.2 a) Analyse the political Economy approach. Why do you think this approach has become critical in study of the discipline 15**
- OR**
- b) New institutionalism has become a dominant framework of analysis in comparative politics - Discuss
- Q.3 a) Define political socialization. Discuss various agencies of political socialization. Discuss the role of media in this process. 15**
- OR**
- b) Explain the factors that play a role in understanding how political and cultural beliefs are transmitted across generations. Do you agree with the recent explanations of political scientists on the subject?
- Q.4 a) Differentiate between a political party and a pressure group. When and how do interest groups transform into political parties? How do such developments impact the political system? 15**
- OR**
- b) Theories of party systems were developed mainly with reference to the advanced democracies. Do these theories apply to “new” democracies? Why or why not?
- Q.5 Write short notes on any two of the following. 15**
- a) Non Associational Interest Groups
- b) influence of interest groups in politics
- c) NGOs as associates of states

Master of Arts (M.A) Examination: December – 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Friday 09-12-2022	III (Fresh/ Repeater)	Political Science – Comparative Politics	11:00 AM To 01:30 PM	309502	75

Instructions: All questions are compulsory.

- प्र.1 अ) तुलनात्मक राजकारणाच्या उत्क्रांतीचे थोडक्यात विश्लेषण करा. तुलनात्मक राजकारण ही स्वतंत्र अभ्यास शाखा मानता येईल का? 15
- किंवा
- ब) तुलनात्मक पद्धतीचे समकालीन महत्त्व आणि प्रासंगिकता तपासा.
- प्र.2 अ) राजकीय अर्थव्यवस्था दृष्टीकोनाचे विश्लेषण करा. अभ्यासात हा दृष्टिकोन महत्वाचा का झाला आहे, असे तुम्हाला वाटते? 15
- किंवा
- ब) नवीन संस्थावाद ही तुलनात्मक राजकारणातील विश्लेषणाची एक प्रमुख चौकट बनली आहे – चर्चा करा.
- प्र.3 अ) राजकीय सामाजीकरणाची व्याख्या करा. राजकीय सामाजिकरणाच्या विविध साधनांची चर्चा करा. या प्रक्रियेतील माध्यमांची भूमिका स्पष्ट करा. 15
- किंवा
- ब) राजकीय आणि सांस्कृतिक समजुती पिढ्यांपिढ्या कशा प्रसारित केल्या जातात हे समजून घेण्यात भूमिका बजावणारे घटक स्पष्ट करा. या विषयावरील राजकीय शास्त्रज्ञांच्या अलीकडील स्पष्टीकरणाशी तुम्ही सहमत आहात का?
- प्र.4 अ) राजकीय पक्ष आणि दबाव गट यांच्यातील फरक सांगा. हितसंबंधीचे गटाचे राजकीय पक्षात रूपांतर कधी आणि कसे होते? अशा घडामोडींचा राजकीय व्यवस्थेवर कसा परिणाम होतो? 15
- किंवा
- ब) पक्ष प्रणालीचे सिद्धांत प्रामुख्याने प्रगत लोकशाहीच्या संदर्भात विकसित केले गेले. हे सिद्धांत “नवीन” लोकशाहीला लागू होतात का? कारणमिमांसा द्या.
- प्र.5 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. 15
- अ) बिगर संघटीत हितसंबंधी गट
- ब) राजकारणातील हितसंबंधी गटांचा प्रभाव
- क) बिगर शासकिय संस्था राज्यांचक सहयोगी

Master of Arts (M.A) Examination: December – 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Wednesday 14-12-2022	III (Fresh/ Repeater)	Political Science – Social Movements in India	11:00 AM To 01:30 PM	309601	75

Instructions: All questions are compulsory.

- Q.1** a) Discuss the Changing nature of Social Movements in India. **15**
OR
b) Define Social Movements. How are social Movements different from Political Movements?
- Q.2** a) Explain the various theories of Social Movements. **15**
OR
b) Critically Evaluate the Marxist views on Revolution.
- Q.3** a) Discuss the development of Language movements in India. **15**
OR
b) How did the language Movement impact state formation in India? Discuss with suitable examples.
- Q.4** a) Discuss the growth of Women's movement in post 1990s period. **15**
OR
b) Tribal movements are all about land rights - Discuss.
- Q.5** **Write short notes. (Any Two)** **15**
a) Peasant Movements
b) Working class movements
c) Challenges of Social Movements

Master of Arts (M.A) Examination: December – 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Wednesday 14-12-2022	III (Fresh/ Repeater)	Political Science – Social Movements in India	11:00 AM To 01:30 PM	309601	75

Instructions: All questions are compulsory.

- प्र.1 अ) भारतातील सामाजिक चळवळींच्या बदलत्या स्वरूपाची चर्चा करा. 15
किंवा
ब) सामाजिक चळवळीची व्याख्या करा. राजकीय चळवळींपेक्षा सामाजिक चळवळी कशा वेगळ्या आहेत?
- प्र.2 अ) सामाजिक चळवळींच्या विविध सिद्धांतांचे परीक्षण करा. 15
किंवा
ब) क्रांतीबद्दल मार्क्सवादी विचारांचे समीक्षण करा.
- प्र.3 अ) भारतातील भाषिक चळवळींच्या विकासाची चर्चा करा. 15
किंवा
ब) भाषिक चळवळींचा भारतातील राज्य निर्मितीवर कसा परिणाम झाला. योग्य उदाहरणांसह चर्चा करा.
- प्र.4 अ) 1990 नंतरच्या काळात महिला चळवळीच्या वाढीची चर्चा करा. 15
किंवा
ब) आदिवासी चळवळी ह्या प्रामुख्याने जमिनीच्या हक्कांशी निगडीत आहेत – चर्चा करा.
- प्र.5 खालीलपैकी कोणत्याही दोन संक्षिप्त टिपा लिहा. 15
अ) शेतकरी चळवळी
ब) कामगार वर्गाच्या चळवळी
क) सामाजिक चळवळींपुढील आव्हाने

Master of Arts (M.A.) Examination: December – 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Friday 16-12-2022	III (Fresh/ Repeater)	Political Science – Human Rights	11:00 AM To 01:30 PM	309701	75

Instructions: All questions are compulsory.

- Q.1 a)** 'The origins of human rights did not result from a single society, political system, culture, region or manner', Elucidate **15**
OR
b) How did the Second World War (1939-1945) help in the development of modern human rights?
- Q.2 a)** How has the UDHR enshrined the elements of 'justice; as a goal of human rights? **15**
OR
b) The international Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination outlawed 'hate speech'. Elaborate.
- Q.3 a)** Express in detail how 'Treaties' have far-ranging consequences within the realm of international human rights law. **15**
OR
b) Alongside the UN system, how have regional systems manifested a system of rights and freedom?
- Q.4 a)** Report the impact of Covid-19 on the human rights of migrants. **15**
OR
b) How is a sustainable environment integral to the full enjoyment of human rights?
- Q.5 Write short notes on any two of the following. 15**
a) Knowledge Gap
b) Classism
c) War crimes

Master of Arts (M.A.) Examination: December – 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Friday 16-12-2022	III (Fresh/ Repeater)	Political Science – Human Rights	11:00 AM To 01:30 PM	309701	75

Instructions: All questions are compulsory.

- प्र.1 अ) 'मानवी हक्कांची उत्पत्ती केवळ एक समाज, राजकीय व्यवस्था, संस्कृती, प्रदेश किंवा पद्धतीतून झाली नाही, स्पष्ट करा. 15
किंवा
ब) दुसऱ्या महायुद्धाने (1939–1945) आधुनिक मानवी हक्कांच्या विकासात कशी मदत केली?
- प्र.2 अ) UDHR ने मानवी हक्कांचे ध्येय म्हणून 'न्याय' हा घटक कसा समाविष्ट केला आहे? 15
किंवा
ब) सर्व प्रकारच्या वांशिक भेदभावाच्या निमूर्लनावरील आंतरराष्ट्रीय अधिवेशनाने 'द्वेषयुक्त भाषण' बेकायदेशीर ठरवले आहे, विस्तृतपणे स्पष्ट करा.
- प्र.3 अ) आंतरराष्ट्रीय मानवाधिकार कायद्याच्या कक्षेत 'संधी' चे दूरगामी परिणाम कसे होतात हे तपशीलवार लिहा. 15
किंवा
ब) संयुक्त राष्ट्र व्यवस्थेच्या बरोबरीने, प्रादेशिक व्यवस्थांनी अधिकार आणि स्वातंत्र्याची व्यवस्था कशी अधोरेखित केली आहे?
- प्र.4 अ) स्थलांतरितांच्या मानवी हक्कांवर कोविड-19 चा परिणाम अधोरेखित करा. 15
किंवा
ब) मानवी हक्कांच्या पूर्ण वापरासाठी शाश्वत पर्यावरण कसे अनिवार्य आहे?
- प्र.5 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. 15
अ) नॉलेज गॅप
ब) वर्गवाद
क) युद्ध गुन्हे

Master of Arts (M.A) Examination: December – 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Wednesday 14-12-2022	IV (Repeater)	Political Science – International Organizations	02:30 PM To 05:00 PM	409602	75

Instructions: All questions are compulsory.

Q.1 Answer the following Questions: 15

- a) Trace in detail the profound implications of 'multilateralism' for the United Nations.
- b) How did the Cold War change the nature of the United Nations?

Q.2 a) How has the UN Security Council been responsible for the maintenance of international peace and security? Explain with suitable example. 15

OR

- b) How have the principles of 'engagement' and 'respect' fortified the foundations of NGO's?

Q.3 a) 'International conflicts and civil wars reflect the UN's deficient security structures and capabilities' Enunciate. 15

OR

- b) Critically assess how achieving food security has been at the heart of FAO's efforts.

Q.4 a) How does the UN promote and promote human rights? 15

OR

- b) Are the actions of the UN consistent with the Charter in the new era of international affairs?

Q.5 Write short notes on any two of the following. 15

- a) Limitations of the UN
- b) UN and Humanitarian Relief
- c) UNDP

Master of Arts (M.A) Examination: December – 2022

Day & Date	Semester	Subject Name	Time	Code	Marks
Wednesday 14-12-2022	IV (Repeater)	Political Science – International Organizations	02:30 PM To 05:00 PM	409602	75

Instructions: All questions are compulsory.

- प्र.1 अ) संयुक्त राष्ट्रांवरील 'बहुपक्षवाद' चे सखोल परिणाम तपशीलवार लिहा. 15
किंवा
ब) शीतयुद्धाने संयुक्त राष्ट्रांचे स्वरूप कसे बदलले?
- प्र.2 अ) आंतरराष्ट्रीय शांतता आणि सुरक्षा राखण्यासाठी संयुक्त राष्ट्र सुरक्षा परिषद 15
जबाबदार आहे का? योग्य उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
किंवा
ब) प्रतिबद्धता आणि आदर या तत्वांनी बिगर शासकीय संस्थांचा पाया अधिकाधिक
मजबूत कसा केला आहे?
- प्र.3 अ) "आंतरराष्ट्रीय संघर्ष आणि गृहयुद्धे, संयुक्त राष्ट्रांच्या कमकुवत सुरक्षा संरचना 15
आणि क्षमता प्रतिबिंबित करतात" स्पष्ट करा.
किंवा
ब) FAO च्या प्रयत्नांच्या केंद्रस्थानी अन्न सुरक्षा कशी केली गेली आहे त्याचे
टिकात्मक मूल्यांकन करा.
- प्र.4 अ) संयुक्त राष्ट्रे मानवाधिकारांचा प्रचार आणि प्रसार कसा करतात? 15
किंवा
ब) आंतरराष्ट्रीय घडामोडींच्या नवीन युगात संयुक्त राष्ट्रांच्या कृती त्यांच्या चार्टरशी
सुसंगत आहेत का? स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालीलपैकी कोणत्याही दोन संक्षिप्त टिपा लिहा. 15
अ) संयुक्त राष्ट्रांच्या मर्यादा
ब) संयुक्त राष्ट्रे आणि मानवतावादी मदत
क) UNDP